

ZRSVN

Glasilo Zavoda RS za varstvo narave | Leto 11 | Številka 2/2014

42

N-vestnik

REGIONALNO STROKOVNO SREČANJE ZA OPREDELITEV EKOLOŠKO ALI BIOLOŠKO POMEMBNIH MORSKIH OBMOČIJ V SREDOZEMSKEM MORJU

mag. Robert Turk

Strokovno srečanje, utemeljeno na odločitvah minulih konferenc držav podpisnic Konvencije o biotski raznovrstnost (CBD v nadaljevanju) in na odločitvah držav podpisnic Barcelonske konvencije, na temo ohranjanja morske biotske raznovrstnosti, sta soorganizirala sekretariata obeh konvencij, ob finančni in logistični podpori španskih oblasti in sredozemskega urada IUCN.

Udeleženci strokovnega srečanja

Organizatorji so udeležence srečanja opozorili na osnovna načela procesa opredeljevanja ekološko ali biološko pomembnih morskih območij (v nadaljevanju EBSA), na smernice za uporabo kriterijev za določitev območij ter jih seznanili z izkušnjami iz drugih regionalnih srečanj. Poudarjeno je bilo dejstvo, da gre izključno za tehnični proces in da udeleženci srečanja pravzaprav ne predstavljajo svojih držav, pač pa se srečanja udeležujejo kot strokovnjaki za posamezna področja ohranjanja morske biotske raznovrstnosti. Območja EBSA v nobenem primeru niso zavarovana območja ali območja za katera se predvidevajo takšni ali drugačni ukrepi pač pa preprosto območja, pomembna z vidika ohranjanja morske biotske raznovrstnosti. Do sedaj je bilo organiziranih osem regionalnih delavnic (78% površine svetovnih oceanov), tehnično podporo celotnemu procesu v zvezi s kartografskimi podlagami tako z vidika oceanografskih in bioloških dejavnikov kakor tudi z vidika umeščanja predlaganih EBSA območij v prostor, pa skozi celoten proces zagotavlja skupina strokovnjakov z Univerze Duke.

V nadaljevanju srečanja so posamezni strokovnjaki za različne taksonomske skupine, habitatne tipe, oceanografske značilnosti ipd. predstavili tiste značilnosti Sredozemskega morja, ki bi lahko pomembno vplivale na oblikovanje posameznih območij EBSA.

Osrednji del srečanja je bil namenjen pripravi opisov in oblikovanju mej območij Sredozemskega morja, ki izpolnjujejo kriterije za določitev območja EBSA. Proces je vključeval oblikovanje nabora ustreznih informacij o posameznih območjih, vključno z naborom literature, ki podpira odločitve o izboru posameznega območja. Udeleženci strokovnega srečanja smo se v ta namen razdelili v štiri skupine, ki so pokrile zahodni, osrednji in vzhodni del bazena ter Jadransko morje. V skupini, ki je delala na predlogu EBSA območij v Jadranskem morju so sodelovali predstavniki oz. predstavnice Albanije, Hrvaške, Črne Gore, Bosne in Hercegovine, Slovenije in Italije. Skupina je tako v Jadranskem morju evidentirala tri območja, ki izpolnjujejo EBSA kriterije – območje severnega Jadrana, ki se zaključuje približno na višini navidezne črte, ki povezuje Ancono in Ilovik, osrednje območje, ki naj bi obsegalo območje nad Jabuško kotlino (Jabuka Pit) ter južno območje, ki obsega južno kotlino (Southern Adriatic Pit) in se nadaljuje skozi Otrantsko ožino do območja, pomembnega z vidika ohranjanja koralnih vrst, ki se nahaja v globinah pod peto italijanskega škornja.

V nadaljevanju procesa, ki poteka v okviru CBD, bodo države članice pripravljene predloge EBSA obravnavale na junijskem zasedanju telesa za tehnično pomoč (SBSTTA) v Montrealu, zatem pa še na naslednji konferenci držav podpisnic. Potrjena območja EBSA bodo tako tudi formalna podlaga za dogovarjanje držav članic o izvajanju ukrepov za ohranjanje morske biotske raznovrstnosti, vključno z ustanavljanjem morskih zavarovanih območij izven meja teritorialnih voda.

ZBOROVANJE GEOMORFOLOGOV NA LIVŠKIH RAVNAH

mag. Mojca Zega

Konec maja letos je na Livških Ravnah potekalo 3. Zborovanje slovenskih geomorfolov. Livške Ravnice so še dokaj dobro očuvan biser v Alpskem predgorju. Ležijo v zahodnem kotu Slovenije, pod 1642 m visokim Matajurjem, na vzhodu se nadnje dviga greben Kolovrata, na jugu pogled objame Benečijo, na severu pa teče Soča. Zavod se je udeležil Zborovanja v nadobudni Primorsko-Ljubljansko-Štajerski navezi, v katero smo bili vpeti Mina Dobravc, Andrej Grmovšek in moja malenkost. Na Zborovanju smo sodelovali z dvema prispevkoma. Mina je podrobneje predstavila kako so geomorfološke vsebine vključene v sistem varstva narave, Andrej pa nas je seznanil z aktivnostmi, izvedenimi na Spodnji Dravi, pod okriljem projekta SEE River, katerega namen je doseganje dobrega stanja voda, obnavljanost rečne dinamike in ohranjanja bio in geomorfodiverzitet koridorja reke Drave. Izvlečka obeh prispevkov najdete na odlagališču ([Zavod \(X\): -> Poročila_Izobrazevanja_Posveti -> Geomorfologija](#)).

Na predavanjih so bile predstavljene številne najnovejše raziskave z različnih znanstvenih področij, s katerimi se ukvarjajo slovenski geomorfologi - od novih dognanj o poledenitvah na območju Slovenije do, na primer, geomorfološkega pomena jamskih sedimentov. V okviru Zborovanja so bile organizirane tudi vodene ekskurzije. Tako smo se na Trnovskem gozdu поблиže seznanili z najnovejšimi odkritji glede poledenitev in permafrosta Trnovskega gozda,

v dolini Nadiže in v Soški dolini pa so bili ogledi namenjeni lokacijam, kjer se raziskujejo dokazi o obsegu poledenitev v obeh dolinah.

Seveda smo predstavniki naravovarstvenikov izkoristili priložnost in kolegom geomorfolovom z našimi prispevki in preko pogovorov predstavili naše delo, trud, uspehe in težave katerimi se soočamo ter jih povabili k nadaljnjemu sodelovanju, z namenom zagotavljanja visoke strokovnosti, boljše prepoznavnosti in primerne varstva geomorfoloških vsebin.

Predstavitve Mine Dobravc

ZGORNJA IN SPODNJA STESKA JAMA STA DOBILI VRATA IN INFORMATIVNI TABLI

Ljudmila Strahovnik

Območje osamelega Ponikovskega krasa, ki se dviga iznad uravnane celjske in velenjske kotline ima vse značilnosti matičnega krasa, kar se odraža v tipičnih kraških oblikah in pojavih. Varovanje naravnih lastnosti Ponikovskega krasa je z vidika varstva narave izjemno pomembno, zato ga je Občina Žalec leta 1998 zavarovala kot krajinski park.

Predstavitve jamskih tehnik

Na severozahodnem robu Ponikovskega krasa je na koncu soteske ob vznožju skalne stene vhod v dve jami. Zaradi varstva jam, jamskega inventarja in kot pomembno življenjsko okolje zavarovanih vrst netopirjev smo z dovoljenjem pristojnega ministrstva vgradili vrata ter s tem omejili prost vstop v jamo. Akcijo smo izvedli v sklopu naravovarstvenih akcij Zavoda RS za varstvo narave ob finančni podpori Občine Žalec ter v sodelovanju z domačini in jamskimi društvi. Za seznanitev o bogastvu, ki ga skriva kraško podzemlje, smo oblikovali dve informativni tabli z

opisom naravovarstvenega in zgodovinskega pomena jam. V okviru obeležitev letošnjega Evropskega dneva parkov (24. maja) smo skupaj z Občino Žalec ter s sodelovanjem s KS Ponikva, KD Ponikva in podružnično OŠ Ponikva pripravili dogodek z otvoritvijo informativnih tabel ter predstavitev razlogov za zaprtje Zgornje in Spodnje Steske jame. Na skalni steni pri Spodnji Steski jami pa so jamarji iz treh jamarskih klubov uredili plezalni poligon ter predstavili svoje delo, odkrivanje in raziskovanje jam.

S tem dogodkom smo želeli opozoriti na pomen ohranjanja narave na območju Ponikovskega krasa ter pomen dobrega sodelovanja z lokalno skupnostjo, ki je ključno za uspešno varstvo narave v nekem okolju.

PRAVLJIČNA DEŽELA V OBJEMU NARAVE

Karolina Rebernik, mag. Andreja Škvarč

V pravljicah nastopajo junaki, ki imajo nadnaravne moči, kjer dobro premaga zlo in vsi živijo srečno do konca svojih dni. V pravljčni deželi, ki je oživela v Ukancu med Mednarodnim festivalom alpskega cvetja, so se otroci srečali s sedmimi junaki bohinjskih pravljic, na delavnicah pa so ustvarjali iz različnih materialov, spoznavali naravo in jo doživljali z vsemi čuti. Pot po deželi je bila zasnovana na način, da spodbuja različne oblike gibanja, pravljčni junaki pa nas vodijo skozi sedem čustev.

Na junijski nedeljski dan je tako več kot 500 otrok s starši obiskalo tudi naravovarstveno delavnico o mokriščih, ki se je odvijala v idiličnem okolju, na prodišču ob reki Savici v bližini Bohinjskega jezera. Izpod spretnih rok so oživeli pisani kačji pastirji in pupki ter pobarvanke o žabici in želvi. Na vrvcih so plapolale razobešene slike živali in rastlin, ki živijo v vodi ali ob njej, otroci pa so reševali uganke o njih. Izdelali smo tudi pravo maketo pokrajine iz plastelina in skupaj odkrivali pomen mokrišč.

Otrokom smo želeli predstaviti pisani in nenavadni svet mokrišč na izkustveni način, zato smo delavnico v okviru projekta Wetman pripravili tako, da so raznolikost spoznavali in doživljali skozi ustvarjanje. Izdelati je bilo mogoče kačje pastirje, ki so si različni po velikosti, barvi in hitrosti leta.

Otroci radi sodelujejo v delavnicah

Tako so lahko otroci s seboj odnesli bodisi našega največjega pastirja velikega studenčarja, nekoliko manjšo zelenomodro devo ali kot zobotrebec velikega koščičnega škratca in ranega plamenca.

Ciljna skupina prireditve so bile družine z majhnimi otroci,

zato smo v delavnico vključili tako mlade, kot njihove starše. Ker se odnos do narave začne oblikovati že v otroštvu in se v največji meri prenaša preko zrcaljenja ravnanja, ki ga imajo do narave starši, je toliko bolj pomembno skupno preživljanje časa v naravi in drug z drugim. Tako je bilo prav zanimivo videti, kako so nekateri starši ustvarjali skupaj z otroci in jih spodbujali pri pogovoru in raziskovanju narave, hkrati pa jim dopuščali toliko lastne iniciative, da so malčki sami prišli do nekaterih spoznanj.

Raziskave kažejo, da ima poznavanje in pozitiven odnos do narave, ki je utemeljen na občutjih in čustvih, velik vpliv na vedenje v odrasli dobi. In prav to je bilo tisto pravilčno, kar se je dogajalo v objemu narave. Brez nadnaravnih moči, povsem naravno - vzljubiti naravo. Zagotovo bodo vsaj košček tega vzdušja družine ponesle s seboj, da se bo pravljica o ohranjeni naravi lahko nadaljevala za kasnejše rodove.

NETOPIR BOROMIR IN GOZDNA POT

Andreja Senegačnik

Mariborska območna enota že desetletje sodeluje z Vrtcem Tezno, ki velja za enega bolj kreativnih, angažiranih in dejavnih vrtcev na Štajerskem. Predstavniki naše enote smo člani njihovega Ekosveta in tako sodelujemo pri oblikovanju dejavnosti, ki jih pedagogji izvajajo skozi vse vrtčevsko leto. Presežek v Vrtcu Tezno predstavljajo, poleg otrok, vzgojiteljice. Te z idejami in domiselnimi izvedbami popestrijo vrtčevske dejavnosti, v aktivnosti pa vključujejo tudi prebivalce in strokovnjake različnih področij, iz okolja, v katerem vrtec deluje. Že dobro desetletje vodimo zaposleni na mariborski enoti ZRSVN otroke, stare nad tri leta, v gozd. Tam jim, v okviru gozdne ali bolj naravovarstvene pedagogike, predstavimo vsebine, s katerimi se le ta ponaša. Vrtec Tezno ima namreč srečo! V njegovi neposredni bližini je Stražun, ohranjen mestni gozd stoletnih dreves. Nič kaj ne kaže podobe tipičnih mestnih gozdov, ki zaradi številnih obiskovalcev delujejo shojeno, siromašno, brez podrasti in trohnečih vej ter debel. Stražun je ostal Gozd. V pravem pomenu besede. Morda tudi zaradi lokacije, ki prebivalcem nekoč delavskega Tezna ni predstavljala prostora za počitek, rekreacijo, oddih. Tako so v gozdu, ki je zavarovan z občinskim odlokom občine Maribor kot naravni spomenik, hkrati pa je določen tudi za naravno vrednoto, ostala območja, ko sprehajalec pozabi, da se sprehaja v mestnem gozdu, temveč občuti veličino ohranjenega in divjega gozdnega prostora. Za nameček je tod ostalo tudi dovolj trhljih debelih dreves, ki so si jih za svoj dom prisvojile številne gozdne živali. In seveda škratje! Predvsem oni budno spremljajo vsak korak in opozarjajo na gozdni bonton in vsebine, s katerimi se ponaša Stražun. V letošnjem letu pa so bajeslovna bitja dobila pomoč. Namreč: netopir Boromir, stalen prebivalec Stražuna, si je nadel laskav naslov Varuh gozda. In tako, ob pomoči škratov ter osmih interpretativnih tabel, na katerih otroci in ostali obiskovalci spoznavajo naravovarstvene vsebine, bdi nad dogajanjem. Občuduje otroke, ki znajo spoštljivo stopiti v gozd in objeti drevo. Senzibilizacija najmlajših, preko tipa, vonja, sluha in vida vodi k vzgoji za naravo občutljivega posameznika. Boromir je, kot otroci, navdušen nad starim in trohnečim drevesom, ki predstavlja dom in Mizico, pogrni se! Številnim gozdnim

prebivalcem. Da, tudi največjemu evropskemu hrošču, rogaču, ki ga srečamo v Stražunu. Skozi kratke in jedrate tekste ter zanimive ilustracije Sama Jenčiča, obiskovalcem gozdne poti ni dolgčas! Gozdni bonton postane zabaven, spoštljiv odnos do narave pa nekaj samoumevnega. Povabilo k ponovnemu obisku gozda je pika na i zadovoljnim obiskovalcem.

Gozdna pot je nastala v sklopu popularizacije naravovarstvenih vsebin in gozdne pedagogike, s katero se na mariborski enoti aktivno ukvarjamo že kar nekaj časa. Ideja zanjo je prišla iz vrtca, vsebine smo prispevali na naši enoti, financiranje izvedbe tabel je prevzel Medobčinski urad za varstvo okolja

in ohranjanje narave. Podprla pa nas je tudi Turistična zveza iz Maribora. Otvoritev učne poti je bila konec maja, v okviru Naravovarstvenega tedna v Vrtcu Tezno, v sklopu katerega smo otroke popeljali po 'njihovi' poti, spoznali pa so tudi pomen mokrišč ter odkrivali ptičji svet v Stražunu. Kolegici Nika in Karolina z ljubljanske enote ZRSVN sta z žarom odigrali igrico Žabica je rešena! in otrokom približali pomen ohranjanja mokrišč. Dominik Bombek z DOPPS pa je otrokom in zaposlenim približal ptičji svet. Številne aktivnosti v tednu Narave smo zaključili z načrti za naslednje leto. Tudi takrat bodo aktualni netopirji!

AKCIJA »OČISTIMO TRZIN INVAZIVK«

Maja Brozovič

Občina Trzin je zadnji vikend v maju organizirala že tretjo prostovoljno akcijo odstranjevanja tujerodnih invazivnih rastlin. Akcijo je strokovno usmerjala in vodila kranjska enota Zavoda RS za varstvo narave. V petek popoldan smo si pod strokovnim vodstvom Sonje Rozman in Maje Brozovič ogledali rastišča invazivk v okolici Frnihtovega bajerja na območju Natura 2000 Rašica. Malo nam je ponagajala ploha, vendar šesterici navdušencev ni vzela poguma. Spoznavali smo enoletno suholetnico, kanadsko in orjaško zlato rozgo, navadno amorfo, japonski dresnik, octovec, mnogolistni volčji bob in peterolistno viniko.

V soboto, na prelep sončen dan, pa se je zagreta in z orodjem ter dobro voljo opremljena ekipa petnajstih udeležencev usmerila na rastišča japonskega dresnika, enoletne suholetnice in zlate rozge, ki smo jih odstranjevali v lanskoletnih akcijah. Gospa Jožica Valenčak je pripeljala orodje, vreče za odpadke in vodo. Z invazivkami smo se »spopadli« že zvesti udeleženci, predstavniki TD Kanja Trzin, PD Onger, Strelskega društva Trzin, predstavniki svetnikov, Zavoda RS za varstvo narave in krajanji, med katerimi so bili tudi zelo delovni otroci. Odstranjene rastline smo zagreto in temeljito polnili v vreče za smeti in jih odlagali na folijo, ki jo je Občina razprostrla včasni deponiji. Ko se bodo rastline

posušile, jih bodo prizadevni trzinski gasilci varno zažgali, da se ne bodo širile v naravo. Po zaključku akcije je gospa Jožica poskrbela še za toplo malico, pripeljala je sveže kuhane kranjske klobase in posladek za otroke.

Osredotočili smo se na tri lokacije japonskega dresnika (s prekopavanjem celih rastlin s koreniki) in na puljenje zlate rozge pri bajerju. Nekateri so odstranjevali tudi enoletno suholetnico, ki smo jo lansko leto uspešno »zdesetkali«. Ugotovili smo, da se je lanskoletna akcija z vojsko obrestovala, saj so popolnoma odstranili drevesa in grme robinije na travniku nasproti deponije. Nerešen pa ostaja problem »časne« deponije, saj se po travnikih naokrog intenzivno razraščajajo zlata rozga, enoletna suholetnica, navadna amorfa in žlezova nedotika. V kolikor bi se izvedla košnja pred cvetenjem rastlin, bi ta rastišča uspešno izčrpali in predvsem preprečili širjenje v naravo. Ugotovljamo, da akcije niso Sifzovo delo, ker »invazivke« na rastiščih, kjer smo jih začeli odstranjevati, niso napredovale ali jih je celo manj. Izjema je japonski dresnik, ki je sicer znova pognal, vendar je zaradi akcij njegova razrast površinsko omejena. Vendar bo potrebno akcije še vztrajno ponavljati, dokler invazivk ne bo »zmanjkalo«.

Občina je za jesenski čas že predvidela ponovno akcijo z vojsko, ki se bo lotila velikopoteznega odstranjevanja navadne amorfe ter prekopala korenike japonskega dresnika, ki so še ostale v zemlji. »Trd oreh« je ostala še temeljita košnja začasne deponije, zaradi komunikacije z lastnikom in najemnikom, ki v akciji še ne sodelujeta.

Se vidimo ponovno v prijetnem vzdušju jeseni!

Zčasna deponija, kjer so se rastline posušile

SNEŽNA JAMA NA RADUHI – BISER ALPSKEGA KRAŠKEGA SVETA JE DOBILA INFORMATIVNO TABLO

Ljudmila Strahovnik

Snežna jama je bila odkrita leta 1939, bolj natančno pa jo je leta 1981 raziskal preboldski jamarški klub. Od leta 1987 je zavarovana kot naravni spomenik in že skoraj četrto stoletja pomembna turistična znamenitost Zgornje Savinjske doline. Zasluga za to gre preboldskim jamarjem, ki so jamo našli, raziskali in uredili za turistični ogled ter od leta 1990 z njo tudi upravljajo. S tem je postala najvišje ležeča turistična jama v Sloveniji in med najvišjimi v Evropi in svetu. Njeno posebnost nadgrajujeta večni led v vhodni dvorani in veliko jamskega okrasja. Jama je tudi bogata z jamskim življenjem, saj je bilo v

njej odkritih kar sedem vrst jamskih hroščev, od tega so štiri endemične, zabeležili so tudi 10 vrst netopirjev. Strokovnjaki iz Inštituta za raziskovanje krasa iz Postojne pa so ob raziskovanju nanosov proda, peska in gline odkril številne fosilne ostanke malih sesalcev in rib ter s pomočjo datacije sedimentov prišli do ugotovitve o nastanku jame. Za seznanitev o bogastvu, ki ga skriva podzemlje Snežne jame, smo s sodelovanjem jamarjev JK Črni galeb Prebold oblikovali večjo informativno tablo z opisom naravovarstvenega pomena jame. Informativna tabla, ki je bila izdelana v sklopu naravovarstvenih akcij Zavoda RS za varstvo narave, je bila svojemu namenu predana zadnjo soboto v maju, ob uradnem začetku turistične sezone z vodenimi ogledi po jami. Po kulturnem programu, ki so ga pripravile učence OŠ Luče in pevske nastopi ljudskih pevcev Prijatelji 6še iz Šešč ter okrepčilu, ki ga je pripravila Občina Luče, smo si pod vodstvom jamarjev jama tudi ogledati. Letošnja sezona bo še posebej pomembna, saj JK Črni galeb Prebold praznujejo 45-letnico svojega jamarsko raziskovalnega dela in 25-letnico začetka urejanja Snežne jame za turistični ogled.

Otvoritev table

OBNOVA POTI IN RAZSVETLJAVE V ŠKOCJANSKEM PODZEMLJU

mag. Daniel Rojšek

V Šumeči jami in Tihem rovu so lani in letos prenovili že prek kilometer poti in zamenjali vso razsvetljavo ter na novo osvetlili spodnjo pot med Schmidlovo dvorano in Krokodilom. Gre za največja dela v Škocjanskih jamah po letu 1933.

Nov mostiček z ograjo na poti, ki je vklesana v steno Rudolfove dvorane

Vse poti so utrdili s protizdrsnimi prevlekami in zelo povečali varnost, predvsem na najstrmejših delih, kjer je ljudem drselo, posamezniki so celo padli. Stare, dotrajane in obupne rumene mreže so zamenjali z novo ograjo, ki so jo na osnovi starih ograj posodobili sodelavci parka. Nova razsvetljava z LEDicami je okolju prijaznejša, vendar se ob svetilih že pojavljajo alge. Upajmo, da bo tega manj, ko bodo luči sproti ugašali. Med deli so namreč svetile okoli 10 ur na dan. Poleg obnove so iz jame odstranili obilne količine odpadkov, ki so se prek sto let nabirali ob poteh. Namesto, da bi jih sproti odnašali na površje so jih spretno odlagali za kapnike in v druge skrite kotičke.

Po zaslugi zaposlenih v parku in na našem Zavodu ugotavljam, da se je odnos do jame spremenil. Končno je varstvo svetovne dediščine na prvem mestu. Ravno pri tem je naš zavod odigral pomembno vlogo pri svetovanju delavcem v jami in zaposlenim v parku.

PROJEKT SEE RIVER SOORGANIZATOR 6. EVROPSKE KONFERENCE O OBNOVI REK – ERRC 2014

Andrej Grmovšek

Projekt SEE River bo združil svoje znanje, izkušnje in resurse z Evropskim centrom za obnovo rek (European Center for River Restoration). Med 27. in 29. oktobrom bomo na Dunaju organizirali 6. Evropsko konferenco o obnovi rek 2014 - European River Restoration Conference 2014. To bo hkrati zaključni dogodek projekta SEE River, ki se zaključuje konec letošnjega novembra. Konferenca bo poleg predstavitve dobrih praks obnove rek obravnavala tudi vidik izboljševanja institucionalnih znanj v sodobnem upravljanju z rečnimi koridorji. Na konferenci bodo med drugim predstavljene številne izkušnje iz aktivnosti na pilotnih rekah projekta SEE River.

Tudi letos bo v okviru konference podeljena nagrada European Riverprize, ki nagraduje najboljše pristope k izzivom obnove rek, izboljšanja stanja rečnih ekosistemov in kvalitete voda ter soočanja z izzivi klimatskih sprememb. Več o konferenci lahko preberete na spletni strani <http://errc2014.eu/>.

KOMUNIKACIJA JE KLJUČ DO USPEHA!

Matej Simčič

V prejšnji številki N-vestnika smo v prispevku načeli temo komunikacije v okviru projekta WETMAN na pilotnem območju Gornji kal. Izkazalo se je, da smo morali v sicer zelo počasnem prehodu iz pomladi v poletje na tem področju prestaviti ne le v peto, temveč v šesto prestavo! In vse kaže, da se nam bo to obrestovalo.

S ciljem zagotoviti dolgoročno trajnostno upravljanje z vsemi tremi renaturiranimi kali in njihovim neposrednim zaledjem

smo stopnjevali komunikacijo na dveh frontah. V komunikaciji z Občino Črnomelj smo predstavljali glavnega zaveznika dvema vaščanoma, zainteresiranima za najem zemljišč ob kalih Krivače in Kršeljivec, ki so v lasti Občine Črnomelj. V postopek smo vključeni predvsem z željo po trajnostnem ohranjanju lokalne populacije močvirske sklednice. Poleg tega želimo utrjevati obstoječe komunikacijske vezi na lokalnem nivoju in na nek način nagraditi oba vaščana za vso podporo tekom projekta. S tem namenom smo obema zainteresiranima vaščanoma stopili v pomoč in jima pomagali pripraviti ustrezno vlogo za najem zemljišč, prav tako pa smo intenzivno komunicirali tudi z ostalimi deležniki v prostoru, ki so po uradni dolžnosti vpleteni v postopek. Na tem mestu moramo pohvaliti dobro in korektno sodelovanje z Občino Črnomelj.

Še večji izziv je (bila) komunikacija z Ribiško družino Črnomelj (RD) glede upravljanja Gornjega kala, največjega kala v Beli krajini. Ribiška dejavnost se na tem kalu izvaja namreč že desetletja. Tekom izvajanja projekta WETMAN smo z njimi iskali kompromise glede »sobivanja« varstva narave in ribiške dejavnosti. Na podlagi vztrajne, strokovno podprte in osebne komunikacije smo predstavniki obeh organizacij dosegli dogovor o umestitvi aktivnosti v prostor – razmejitev kala je definirana tudi v osnutku ribiškogojitvenega načrta, ki pa še čaka na potrditev. Odprto vprašanje, ki ga nameravamo rešiti preko poletja, ostaja redno vzdrževanje ozkega zaledja kala. Tukaj smo že dosegli pomemben napredek: člani RD so postavili leseni plot, ki razmejuje ribolovni revir in t.i. mirno cono. Na ograjo smo kasneje pritrdili manjšo tablo, ki označuje mirno cono za sklednico.

Sklednica na kalu Krivače

Eden glavnih ciljev projekta je dolgoročno izboljšanje možnosti uspešnega razmnoževanja in preživetja močvirske sklednice na pilotnem območju. Konec meseca maja smo na podlagi dovoljenja Agencije RS za okolje s pomočjo zunanjega izvajalca na pilotno območje preselili 4 osebk močvirske sklednice, ki so bili odvzeti iz najbližje viabilne populacije. V zaledju kalov z veliko vnemo iščemo potencialna gnezda, da bi jih pravočasno zaščitili pred plenilci.

Pozitivni učinki ozaveščanja in naše stalne prisotnosti v prostoru so iz leta v leto bolj očitni. Že drugo leto zapored smo bili s strani domačinov obveščeni o najdbi močvirske sklednice. Tokrat smo osebek po pregledu in označitvi spustili nazaj v njegovo naravno okolje v bližini reke Kolpe. Prijetnejšo, a nič manj naporno obliko komunikacije pa predstavlja delo z mladimi. V mesecu maju smo organizirali dva naravoslovna dneva: za učence OŠ Vinica in dijake SŠ

Črnomelj. Ogledali smo si film Dragocena mokrišča, ki smo ga v sodelovanju z RTV Slovenije izdelali v okviru projekta, na terenu pa smo mladim predstavili izvedena dela, pomen mokrišč in značilnosti njihovih prebivalcev.

V čim večji meri smo si prizadevali splošni javnosti posredovati informacije o projektu in izvedenih delih. Med drugim smo ob dnevu biotske raznovrstnosti organizirali tiskovno konferenco v Beli krajini, kjer smo novinarjem predstavili pilotno območje in izzive, s katerimi se soočamo v okviru projekta. Kot vedno, so se tudi tokrat iz Bele krajine vrnili domov polni lepih vtisov o tej (z vodnimi viri) skromni pokrajini. Zaradi zanimive in aktualne teme so nas novinarji 1. programa Radia Slovenija povabili še k nočnemu intervjuju – vabilu smo se seveda z veseljem odzvali, saj menimo, da gre za potrditev tega, da delamo v pravi smeri.

EKSKURZIJA KOROŠKIH KMETOV NA POHORJE

Damjana Naglič

Zavod RS za varstvo narave ima v projektu ALPA dve projektne območji v Sloveniji, planino Korošica na Gorenjskem in Pohorje. Na obeh območjih revitaliziramo pašne površine ter intenzivno sodelujemo z lokalnimi kmeti in pastirji. V projektu je bila načrtovana tudi ekskurzija kmetov iz okolice Korošice na Pohorje in srečanje s tamkajšnjimi kmeti. Sončen majski četrtek tik pred glavno sezono košnje je bil kot nalašč za obisk Pohorja.

Iz Tržiča nas je pot vodila do Turistične kmetije Urška v Stranica nad Zrečami, kjer so nas pričakali z obilnim zajtrkom, sestavljenim iz lokalnih sestavin. Gospodarica Vilma je predstavila zgodovino in uspešno delovanje turistične kmetije, nato smo si ogledali njihovo pestro ponudbo. Z veseljem prisluhnejo tudi najmlajšim, za katere imajo organizirane nepozabne otroške taborne. V ponudbi imajo tudi spanje na seniku in wellness, s čimer gostom ponujajo udobje in prikaz življenja na kmetiji.

Kmetija Urška

Nato smo se odpravili do Ekološke kmetije Meglič, kjer nam je lastnik Drago Iršič predstavil svoje zeliščne vrtove in pridelavo zelišč. Kmetija leži na pobočju gore Stenica v bližini Vitanj, kjer je nasad visokodebelnih starih sort jablan, hrušk in sliv. Pridelujejo tudi piro, ajdo, pšenico, koruzo in druge poljščine. V ponudbi imajo zeliščne namaze, žganja,

mazila, čaje, marmelade, moke, zeliščna olja, sokove, itd. Izdelke večinoma prodaja v Žički kartuziji. Velik pomen dajejo ohranjanju naravne in kulturne dediščine. Po predhodni najavi je možnost izvedbe degustacij za skupine. Po degustaciji zeliščnih namazov in zdravilnih grenčic in žganjic smo se odpeljali na Roglo, kjer sta sodelavca projekta ALPA v koči na Pesku predstavila upravljavska načrta za pilotna območja Korošice in Pohorja. Pridružili so se nam tudi pohorski kmetije, ki sodelujejo v projektu. Po predstavitvi smo se podali na sprehod po pohorskih planjah, da bi si ogledali poseke – revitalizirane pašne površine ter prikaz mulčenja štorov na njih. Povabljeni so se ekskurzije udeležili z velikim navdušenjem in izrazili željo po še kakšni novi ter nadaljnjem sodelovanju z nami.

SEE RIVER: PREDSTAVLJEN PREDLOG RAZVOJNEGA KONCEPTA REKE DRAVE OD MARIBORA DO ZAVRČA

Simon Veberič

Na tretji lokalni delavnici projekta SEE River, ki je 21. maja potekala v idiličnem okolju etnološkega muzeja v Trzcu, je bila glavna tema nadgradnja Razvojnega koncepta reke Drave od Maribora do Zavrča.

Projektna ekipa je udeležencem predstavila projektne aktivnosti in izsledke preteklih sestankov. Sledilo je interaktivno delo, kjer so udeleženci lahko podali komentarje na predlog razvojnega koncepta. Razvojni koncept je razvojno – varstveni dokument, ki ga sooblikujemo skupaj z deležniki. Naslavlja okoljsko razvojna nasprotja v rečnem koridorju, ki vključujejo sanacijo okoljskih bremen, vzpostavitev vzdolžne kontinuitete vodotoka, zmanjšanje poplavne ogroženosti, hidromorfološke sonaravne rešitve za zagotavljanje dobrega stanja voda, prilagoditev kmetijsko gozdarskih praks ter rabo zemljišč in voda. Oblikovan bo na način, da bo lahko služil kot strokovna podlaga pri izdelavi regionalnega prostorskega načrta.

Pomemben del koncepta je tudi razvojni vidik oziroma t.i. Dravska športno rekreativna os. Slednja tvori regionalno hrbtenico na področju turizma, rekreacije in izobraževanja in se povezuje v celostno zgodbo z vsebinami obnove rečnega koridorja, ki izhajajo iz okoljsko razvojnih nasprotij. Projektna strokovna skupina je pripravila tudi usmeritve za rekreacijsko rabo voda in obvodnega prostora, v katerih so podana priporočila glede lokacije izvajanja dejavnosti, ureditve, opremljenosti ter omejitev zaradi zagotavljanja ciljev upravljanja z vodami in ohranjanja narave.

V drugem delu delavnice so se udeleženci posvetili pripravi akcijskega načrta. Akcijski načrt zagotavlja izvajanje razvojnega koncepta v prihodnosti. Namenjen je definiranju konkretnih projektov in nosilcev aktivnosti za projekte v finančni perspektivi EU 2014 – 2020. Natančneje so bili obravnavani naslednji projektni sklopi: zmanjševanje poplavne ogroženosti, obnova starih rečnih rokavov in mrtvic, omogočanje sonaravne rečne dinamike, projekt Šturmovci, plovba po reki Dravi, ribe in ribištvo ter skupina za Dravo. V sklepni diskusiji so udeleženci izmenjali mnenja

o projektih predlogih ter izkazali pripravljenost priključitve k aktivnostim v sklopu projektov skupin. Delavnica se je zaključila v prijetnem vzdušju ob reki Dravinji.

Trenutno so moči projektne ekipe usmerjene v nadgradnjo akcijskega načrta in finalizacijo razvojnega koncepta na podlagi pripomb in predlogov udeležencev. Končni dokument bo predstavljen na zaključni delavnici, ki bo potekala septembra v Ptujju.

ZEMLJA BRUHA, NA POVRŠJU SE NEKAJ ZAKUHA

Lenka Rojs, mag. Mojca Bedjanič

S prvim septembrom 2013 smo na območni enoti Maribor v okviru programa Vseživljenjskega učenja – Comenius – Regionalna partnerstva pričeli izvajati projekt »Geo projektni dan v Geoparku Karavanke«. Projekt omogoča nadgradnjo aktivnosti geoparka, ki potekajo pod sloganom »Zabavno, poučno, nič mučno« in omogočajo dvig ozaveščenosti in ravni znanja na področju geologije in naravovarstva, povezovanju izobraževalnih institucij v mrežo geopark šol in vrtcev ter povezovanju le teh z lokalno skupnostjo, s strokovnimi institucijami kot tudi s sektorjem turizma. Projekt bo trajal dve leti, v katerih smo si zadali cilj, da otroci in mladina z območja Geoparka Karavanke kar najbolje izkoristijo učilnico v naravi, ki jo nudi domače okolje. Želimo si, da z inovativnostjo ter skozi izkustveno učenje spoznajo območje v katerem živijo, postanejo radovedni, se navdušijo, cenijo doživetje, ter predvsem razumejo vlogo narave in začitijo spoštovanje do nje. V okviru projekta se pripravlja tudi okvirna analiza vključenosti vsebin geologije in naravovarstva v učnih programih, ki bo omogočila lažje izvajanje geo projektov dni in vključevanje vsebin v redne učne programe.

Geopark Karavanke predstavlja povezovalni člen vseh projektov partnerjev Občine Mežica, kot vodilnega partnerja, ZRSVN, Osnovno šolo Mežica, Ljudsko šolo Železna Kapla, Občino Železna Kapla, Podzemlje Pece in Obirske jame. Poleg tega, da želimo šolam in vrtcem ponuditi kvalitetne izvenšolske izobraževalne programe, želimo, da le ti kvalitete lokalnega

okolja prepoznajo tudi sami. S tem namenom vsako leto razpišemo temo s področja geologije in jih pozovemo k izvajanju geo projektov dne. V jesenskem času učitelje in vzgojitelje povabimo na izobraževalno delavnico, kjer izbrano temo s pomočjo povabljenih strokovnjakov podrobneje obravnavamo in preizkusimo ter oblikujemo predloge aktivnosti za prihajajoče šolsko leto. Organiziramo

tudi izobraževanje v obliki terenskega dela na lokacijah Geoparka. Nato je dan, dnevi ali celo šolsko leto prepuščeno domišljiji otrok in vzgojiteljev/učiteljev. V zadnjih treh letih se je številka sodelujočih šol in vrtcev iz 8 povzpela na 15 in iz enodnevnega projekta na nekaterih šolah in vrtcih prerasla kar v letošnji tematski projekt. Rezultate dela šol in vrtcev ob koncu maja v okviru Tedna Geoparka predstavimo, izdamo pa tudi spletni GEO novičnik.

Več o rezultatih geo projektih dni in drugih geo izobraževalnih aktivnostih je na voljo na spletnih straneh: www.geopark.si in www.mezica.si/index.php/comenius

PROJEKT ALPA SE ZAKLJUČUJE

dr. Mirjam Dular

Z junijem se zaključuje projekt ALPA - Sonaravno upravljanje planin na varovanih območjih. Naš Zavod je vodilni partner tega projekta iz programa čezmejnega sodelovanja SI-AT 2007-2013, slovenska partnerja sta še TNP in Občina Zreče. Avstrijski partnerji so trije parki (Kärntner Biosphärenparkfonds Nockberge, Naturpark Zirbitzkogel-Grebenzen, Naturpark Almenland) ter Koroška deželna vlada. V projektu smo se ukvarjali z revitalizacijo pašnih planin, večinoma zato, ker so se pašne planine v zadnjih desetletjih zaradi zmanjšane rabe začele zaraščati z gozdom. S kmeti, pastirji in drugimi »uporabniki« planin, ter s pristojnimi strokovni službami, smo združevali znanja in izkušnje, povezane s trajnostnim gospodarjenjem na planinah. Kot je običajno pri čezmejnih projektih, smo pozornost posvečali izmenjavi dobrih praks med obema državama. Tako smo na slovenski strani pripravili konkreten upravljavski načrt, v katerem so opredeljene upravljavske cone ter zanje ovrednoten letni strošek upravljanja. Pri tem smo se zgledovali po Avstrijcih, kjer je priprava posamičnih upravljavskih načrtov (npr. na naročilo kmeta) že ustaljena praksa. Na drugi strani pa smo pri nas naredili zelo poglobljeno študijo razvoja turističnih storitev in za območje Pohorja pripravili akcijski načrt. Izdelek smo predstavili Avstrijcem, ki pa ga niso prevzeli v vsej njegovi poglobljenosti in strokovnosti.

Udeleženci srečanja projektne skupine julij 2013 v Selah na Avstrijskem Koroškem

Vsi projektne rezultati, ki so bili predvideni kot izročki in štejejo med kazalce izvedenosti projekta, bodo po koncu projekta objavljeni na spletnih straneh www.projektalpa.si. Med njimi so npr. smernice za revitalizacijo in trajnostno upravljanje planin, smernice za oskrbo s pitno in ravnanje z

odpadno vodo na planinah, upravljavski načrti za posamezne planine in drugi.

Ne glede na to, da pogosto mislimo, da zaostajamo za t.i. »zahodnimi« državami oz. državami, ki so že dalj časa članice EU, pa pri skupnem delu vedno znova ugotavljamo, da je na slovenski strani pravzaprav več delovne zagnanosti ter veliko več volje za izdelavo dobrih, natančnih, kakovostnih izdelkov, ob tem so pa še administrativna pravila za slovensko stran istega programa precej bolj rigorozna in zahtevna kot za avstrijsko stran. Kljub temu je na obeh straneh volja in pripravljenost za nadaljevanje – oblikovana je ideja za projekt ALPA 2.

SREČNO GEOPARK KARAVANKE

mag. Mojca Bedjanič, Lenka Rojs in Mateja Kocjan

Štiriletni projekt »Vzpostavitev čezmejnega geoparka med Peco in Košuto« se s koncem meseca junija 2014 zaključuje, ne pa tudi zgodba geoparka, ki je v času trajanja projekta med drugim dobil novo ime – Geopark Karavanke. Uspešno izpeljan projekt je samo osnova za nove priložnosti in nove zgodbe Geoparka Karavanke.

Z vpisom v evropsko in svetovno mrežo geoparkov pod okriljem UNESCO, je marca 2013 akterjem Geoparka Karavanke uspelo izpolniti najpomembnejši, a tudi najbolj nepredvidljiv cilj projekta. S tem je območje postalo prvi slovenski geopark, eden izmed treh evropskih čezmejnih geoparkov in se kot 54 uvrstil v evropsko mrežo geoparkov. Za doseg tega cilja je bilo potrebno izpolniti številne kriterije, ki jih zahteva sama mreža, poleg tega pa so projektni partnerji zasledovali tudi cilje, ki so si jih zadali v samem projektu.

Kratka inventura projekta: izdelane so bile geološke – naravovarstvene strokovne podlage, izpolnjena aplikacija za vključitev v EGN in GGN mrežo, izdelan načrt animacije in interpretacije ter celostna grafična podoba. Geopark je bogatejši za spletno stran, film o območju, zloženko, otroško knjižico Geološki zakladi Geoparka Karavanke, katalog, Učni pripomoček Zabavno, poučno, nič mučno. Na terenu so opremljene nove interpretacijske točke. Pozdravljajo vas INFO točka »Ugasli velikan« na Smrekovcu, zabavni poligon »Si na meji med Afriko in Evropo« v TIC Topla, »Mežiceljeva učna pot po Mežici, rudarska zbirka v Lešah in razstava v Koroškem pokrajinskem muzeju, planinski center Sele, geološke učne poti, dva moderna informacijska centra na obeh straneh meje,... Izvedli smo številne Zabavno, poučno nič mučne delavnice za otroke, učitelje in vzgojitelje, Tedne Geoparka Karavanke, mednarodno konferenco,... geopark predstavljali na različnih sejmih in konferencah, ... in seznam se še kar nadaljuje.

V času trajanja projekta pa niso bili izpolnjeni samo cilji in opravljene naloge, ki smo si jih zadali projektni partnerji, ampak so se vzpostavile nove mreže, nekatere so se še okrepile in zato verjamemo, da se bo zgodba Geoparka Karavanke po zaključku projekta še kako nadaljevala. In še samo za konec: SREČNO v Geoparku Karavanke, vabijo vas skrivnosti zapisane v kamninah.